

Յարեկան պիտի է . . . 140 զ՝
Վերջանայ . . . 75 ..
Եւսմանայ . . . 40 ..
Մեկ ծանուցումը տողին 3 դուռուշ է :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 թիւ
եւ 16 թիւ կը սկսին :

Դուրս երթալիս լրագրներուն ծածկու
ծախքը առնողին վրայ է :
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ
եւ ինչ գրութիւն, խմբագրին պիտի
ուղղուի . եւ ամսոյն ծածկուն ծախ
քը իրկողին վրայ է :

ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 17 ՄԱՐՏ

Լրագրային եկամտի հետադարձական լուսնային ծանուցանանք թէ միջին Խաղաղային դատաւանդուն Սարտենիայի հետ միանալու գործը լնացիկ է :

Թաղանայի, Սօմէնայի, Բարմա-յի գրութեանց երկիրներէն եւ Ռո-մանիայի պատկան գաւառներէն որոնք Սարտենիայի հետ միանալու բաղձանքնին ընդհանուր քուէարկութեամբ յայտնեցին, պատգամաւ որով թիւները գացեր են Սարտենիայի թագաւորին, եւ ան ալ պաշտօնական կերպով զանոնք ընդունելու հաստատութեամբ տու երէ որ իրենց բաղձանքը պիտի ընդունվի եւ ի գործ դրվի :

Եւս խոստումն ի գործ դրվելու համար Սարտենիայի զօրաց զուեղեր պիտի խրկվին յիշեալ գաւառները, եւ հոն կուսակալներ կամ գաւառական իշխանութիւններ պիտի հաստատվին Ս. Ս. ինքն իշխանութիւններն անուանվի :

Սիւլթանի գործին այս կերպով լըմանալուն հետեւանքը կըլայ Սափայի երկիրն եւ Եփեսոսի կոմսութեան ալ Վաղարշական զօրքերէ գրաւելը, ինչպէս որ Ս. Եփեսոսն կայսրը յայտարարութիւն ըրեր էր Օրէնդարական ժողովին որը խօսած ատենարանութեան մէջ :

Եւս երեւելի անցքերն ինչ ընդունելութիւն պիտի գտնեն Եւրոպայի եւ մանաւանդ Մեղիոյ մէջ . ընդհանուր բոլորքը եւ վերջապէս եւրոպական պատերազմի ստիճ պիտի ըլլան թէ ոչ ապաքան պիտի յուրան մեղի, եւ այն ապաքան ալ հետեւ չի : Եւ այժմ մեղի երեւցածը սա է, որ Եւստրիոյ, Բըրուսիոյ եւ Ռուսիոյ տէրութիւնները Թաղանայի մեծ գրութեան եւ Ռոմանիայի գաւառներուն Սարտենիայի հետ խառնըվելու չեն ընդունիր, բայց զենքով միջամտութիւն ընելն ալ Մեղիոյ չեն ընդունիր, որովհետեւ չուզեն եւ չպիտի ուղի երբեք որ Խաղաղացող ըրանութիւն ըլլայ իրենց կառավարութիւնն ընտրելու մասին :

Գանք որ, Մեղիոյ լրագրաց գրածներուն նայելով՝ կերեւի թէ յիշեալ մեծ տէրութիւնները Սափայի եւ Եփեսոսի կոմսութեան Վաղարշի հետ միանալուն խնդիրն ալ նոյն կերպով կը նըկատեն, այսինքն թէ որ Թաղանայի եւ Ռոմանիայի երկիրներուն Սարտենիայի հետ խառնըվելը արդիւնեւ համար զենքով միջամտութիւն չպիտի ըլլային :

Սափայի եւ Եփեսոսի երկիրներուն Վաղարշի հետ խառնըվելը արդիւնեւ համար ալ պէտք չի որ ըլլայ, կամ ըլլային՝ երկուքին համար ալ պէտք չի ըլլայ ըսել կուզեն, եւ ասով մեծ անհամաձայնութիւն կը ստեղծվի Մեղիոյ եւ վերայի-եալ երկը մեծ տէրութեանց քաղաքականութեանը մէջ :

Ետք ալ հետեւանք սա կըլայ որ Մեղիոյ ինչպէս որ Թաղանայի ալ ըսած է, Սափայի եւ Եփեսոսի երկիրներուն Վաղարշի հետ խառնըվելը արդիւնեւ ուղի չի, մինակ կը մնայ, եւ մինակ մնալով ալ թէ որ իր բարոյական ազդեցութիւնը չբաւ, ասանկ փոքր բանի մը համար Վաղարշի զէմ պատերազմ չբանար :

Ետք ալ կը մնայ զենալ թէ Վաղարշի կառավարութիւնն ինչ կերպով պիտի խառնէ Սափայի եւ Եփեսոսի երկիրները Վաղարշի հետ : Որովհետեւ օրէնդարական ժողովին բացված օրը Ս. Եփեսոսն կայսրն յայտարարութիւն ըրեր էր թէ մեծ տէրութեանց հաճութիւնը պիտի խնդրէ, որմէ կը հետեւի թէ անոնք հաճութիւն չտան նէ եւ պիտի կենայ այս գործին : Բայց միւս կողման Վաղարշի պատգամն գործող պաշտօնեայ Ս. Թաղանայի վերջին ծանուցագրի-նուն մէջ եղած յայտարարութիւններէն ալ կը հասկըվի թէ Բարմայի ու Սօմէնայի գրութեանց երկիրները Սարտենիայի հետ միանան նէ՝ Վաղարշի ապահովութեանը համար Սափայի եւ Եփեսոսի երկիրներն ալ հարկ է որ Վաղարշի հետ միանան : Զիմա որ Բարմայի ու Սօմէնայի երկիրներէն գաւառ Թաղանայի եւ Ռոմանիայի երկիրներն ալ Սարտենիայի հետ կը միանան, Վաղարշի պիտի հաճի՞ իր ըրած պահանջուն մէն եւ կենալով թէ որ Մեղիոյ եւ եւ մեծ տէրութիւններն հաւանութիւն չտան :

Եւս մտածութիւններն են այս օրնրա բոլոր Եւրոպայի ուշադրութիւնը գրաւողը, եւ ամենուն աչքը Մեղիոյ խորհրդարանին վրայ դարձած է, ուր այս խնդիրներուն վրայ երկար փնտրանութիւններ կըլլան, եւ կառավարութեան պաշտօնեայներն ալ կը պարտաւորին զի շատ տեղեկութիւն տալու եւ իրենց կարծիքն ու բունած ընթացքը յայտնելու : Ուստի մենք ալ արժան կը համարինք Մեղիոյ արտաքին գործող պաշտօնեայ Լորա Քոն Ռալլըն ըրած հետեւեալ ատենարանութիւնը թարգմանել :

Զեմ կընար թողուլ որ այս փնտրանութիւնը գործի առանց պատասխան տալու ազնիւ Լորա Քոն Ռալլըն (Ռալլ Քոն Մանըր) ըրած հարցմանը եւ ասանց քանի մը գիտողութիւններ ընելու խորհրդարանիս ուրիշ մէկ քանի յարգի

անգամաց ըրած խօսքերուն վրայ : Ազնիւ լորա կը հարցունէ թէ Վաղարշիոյ կայսրը Սափայի վերաբերեալ խնդիրը պարզապէս բացատրելու չի, թէ Լաւրայի մեծ տէրութեանց խորհուրդը հարցունել կուզէ, Եւ Վաղարշիոյ կայսրը ատենարանութիւնը կարգաւէս ետեւ, Վաղարշի զենալին այսօր ինչի տունն Բաղաւրութիւնները լնացա ետեւ, չեմ կընար երկա-յիլ որ ինչին Ս. Ս. Եփեսոսութեան գիտարարութիւնը նոյն խնդրին վրայ Լաւրայի մեծ տէրութեանց խորհուրդը հարցունել է :

Զիմա, թէ որ ազնիւ Լորա կը ներքէ, զընենք զի Վաղարշիոյ կայսրը կայսրութիւնը Եւս խնդիր ոչ միայն իր սեփական դրութեանը կամ իր անձնական կացութեանը կը վերաբերի, այլ Վաղարշի կացութեանն ու Լաւրայի ապահովութեանը : Վաղարշի ապահովութիւնն ալ Վաղարշի զանազան միապետութեանց յարեալ քաղաքական մարդիկ կը պնդեն, թէ Սարտենիայի թագաւորութեան մեծանալը Վաղարշիոյ ապահովութեանը կը զգուշացնէ : Եւս խնդիր ոչ միայն իր սեփական դրութեանը կամ իր անձնական կացութեանը կը վերաբերի, այլ Վաղարշի կացութեանն ու Լաւրայի ապահովութեանը : Վաղարշի ապահովութիւնն ալ Վաղարշի զանազան միապետութեանց յարեալ քաղաքական մարդիկ կը պնդեն, թէ Սարտենիայի թագաւորութեան մեծանալը Վաղարշիոյ ապահովութեանը կը զգուշացնէ : Եւս խնդիր ոչ միայն իր սեփական դրութեանը կամ իր անձնական կացութեանը կը վերաբերի, այլ Վաղարշի կացութեանն ու Լաւրայի ապահովութեանը : Վաղարշի ապահովութիւնն ալ Վաղարշի զանազան միապետութեանց յարեալ քաղաքական մարդիկ կը պնդեն, թէ Սարտենիայի թագաւորութեան մեծանալը Վաղարշիոյ ապահովութեանը կը զգուշացնէ :

Կողման խորհրդարանին որ մտած է թէ Վաղարշի վերահսկումն ու ուր ըլլայ անիւթ չըկընար ըլլալ Մեղիոյ եւ ընդհանրապէս Եւրոպայի մեծ տէրութեանց կարծիքն հասկընալու իր կացութեանը վրայ : Եւս ատենարանութեանը մէջ յայտարարութիւն կըլնէ թէ Սափայի երկիրը զենքով չպիտի գրաւէ : Ինչ կընշանակէ այս խօսքը : Եւս նշանակէ թէ միւր չունի Եւրոպայի տահաւորութիւն եւ կառկած պատճառելու : Եւս իր միջոցն անի որ իր կառավարութիւնը կըլնայ Եւրոպայի մեծ տէրութեանց աչքին տակէն անանկ գրութիւններ զնել, որոնք կապուցուցանեն թէ Սափայի երկիրը Վաղարշի հետ կը միանայ խառնելու առանց մեղադրելու, եւ անոնց իոյ հաճութեամբ :

Եւս չեմ ընդունիր Վաղարշի կառավարութեան յայտնած կարծիքը : Եւս ալ Եւրոպայի տէրութեանց մէկուն վերաբերեալ ըլլալուն, իմ կարծիքս ալ այս է որ Սափայի եւ Եփեսոսի գաւառներուն մէկ մասին Վաղարշի հետ խառնըվելու առաւել Բաղաւր համար վտանգաւոր է քան թէ անանց այժմեան փնտրելու մէջ մնալը Վաղարշի համար, բայց գրաւելու մասին կը համարձակվի ուրիշ խնդիր մը խորհրդարանին ուղղելու : Եւս Եւրոպայի տէրութիւններուն պիտի հարցընէ : Մեղիոյ միայն գործող իշխանութեան չըսողմանք, այլ թագաւորն ու խորհրդարանն ալ կայ : Ինչ չեմ ուզեր թէ Մեղիոյ խորհրդարանն այս խնդրոյ վրայ իր կարծիքն յայտնելու չի : Բայց կը պատշաճ ընել որ եթէ մենք այս նիւթին վրայ գրգռելու փնտրանութիւններ հանելու ըլլանք, եթէ ապացոյցներու տեղ կարծիքներն խօսքեր մը ընենք, եւ թէ որ դաշնակցի վերահսկումն մը վրայ գէշ գիտարարութիւն գտնուելու ըլլանք, մեր փնտրանութիւններուն միակ արդիւնքը կըլլայ գրգռ-

ութիւն յարցմանն ու միայն Վաղարշի ու Մեղիոյ գործող իշխանութեանց մէջ, այլ եւ Վաղարշի ու Մեղիոյ ազգին ժողովրդոց մէջ, եւ եւս չեմ կընար իմ կողմանէս հաւատալ, որ հոս ամանց հարկի թշնամութեան ու կասկածի զգացումներ գրգռուելու եւ երկու ազգերն իրար ձգելու աշխատող մարդէն աւելի զէշ ծառայութիւն ընող մը կարենայ ըլլալ Մեղիոյ : Եւս ինչ ըսի որ իմ կարծեօք Վաղարշի կայսրն իրաւունք չունի այս գործին մէջ . անանկ ընդ կը խնդրէ, որ իրաւունք չունի խնդրելու : Բայց ասիկա արգարտախաթութեամբ եւ խորին մտածութեամբ քննելու խնդիր մընէ, եւ չկընար ոչ Մեղիոյ եւ ոչ Լաւրայի օգտակար ըլլալ իրենց եւ բաղնիքեան խնդրոյ զոյն դարձանելով առանց հանդարտութեամբ եւ հասուն խորհրդով քննելու այն ամեն փաստերն ու իրաւունքները որ երկու կողմանէ մէջ կը բերվին :

Իսի որ Վաղարշիոյ կայսրն յայտարարութիւն ըրա թէ Եւրոպայի տէրութեանց հարցընելու եւ Սափայի ժողովրդեան հաւանութիւնն ստանալու ետեւ կուզէ այն երկիրը Վաղարշի խառնել : Ուստի բոլորն որ ցուակով մտիկ ըրի զեղարգի Սը Ռալլըն թիւն ըրած խօսքերը, Վիրմինգէմ յարգոյ երեսփոխանին ըրած խօսքերն ալ անիկ պիտի ցաւ չպատճառելոյն ինչի : Եւս անիկ խնդիրներն, ըստ իս, Եւրոպայի տէրութեանց իրարու հետ անեղած ընդհանուր յարեալութեանցը կը վերաբերին, երկու տէրութեանց իրարու վրայ դրած կամ զնել ուղած վտանգութեանը հետ կապուցութիւն ունին : Եւրոպայի զանազան տէրութեանց անկախութիւնն է որ Եւրոպայի ապահովութիւնը կը կազմէ, առանց որոյ ոչ արուեստ կրնայ մնալ, ոչ վաճառականութիւն եւ ոչ ընկերական յարաբերութիւններ : Մեծ փոփոխութիւն մը եղաւ Բաղաւրի մէջ : Եւս փոփոխութիւնը կը յուսամ որ Բաղաւրի ժողովրդեան բարօրութիւնն պիտի տայ : Զին յարաբերութիւնները կը խլէ, նոր կայսր կը յորինէ : Եւս անիկ փոփոխութիւն մը չկընար կառավարել կամ զուլու ելելով առանց ապաքայ չփոփոխութիւններ հանելու կամ տէրութիւններ իրար ձգելու վտանգի, այն տէրութիւնները որ մէջինին նոր սահմանադրութիւն կուենան, եւ միանգամայն հին ատենութիւններով ու թշնամութիւններով վտանգ կըլլան իրարու դէմ :

Եւս կը թուի թէ Մեղիոյ կառավարութեան եւ կրնամ ըսել թէ խորհրդարանն ալ պարտաւորութիւնն է գործին այս փնտրելու առաւել : Զին թէ մընէ Եւրոպայի խաղաղութիւնն հաստատ պահելու եւ ամրացնելու լաւագոյն կերպը . իրենց պարտաւորութիւնն է չքաւ ջաւելել որ եւ ինչ կերպով եւ յայտնելու կառավարութեան թշնամութեան առաւելութիւն մը, եւ մանաւանդ այս խնդրին վերաբերեալ պոռտոմաւ կան գրութիւնները խորհրդարանին գեւ չենք կայացած՝ ժամանակէ առաջեղանկութեան մը հասնելու չաշխատել, եւ զենքով ստոր վերահսկումներու վարձուրդին վրայ դառողութիւն մը չընել, որ գրութիւնները կարգաւորվին ետեւ : Եւս իսկ ու անիւրաւ ծանցողի Վաղարշի պէս երկրի մը միապետին համար, որուն հետ բարեկամ մընալ կը պահանջէ մը շահ :

Լորա Քոն Ռալլըն այս ըրած խօսքերէն կրնայ հասկընել որ Մեղիոյ կառավարութիւնը՝ որչափ որ Սափայի խնդրին մէջ Վաղարշի կառավարութեան գէմ է, այսու ամենայնիւ անոր հետ աւելնելու ալ միտք չունի . ուստի թէ որ ետքին անանկալ ծանր խնդիր մը, կամ

դեպք մը չպատահէ, Սափայի խնդիրը Լեւոնի ու Գաղղիոյ մէջ պատերազմ յարուցանելու կամ յարսերութեանց գաղարում պատճառներու շտի սպառնալից չերեւիր մեզի :

Գանք Սիւնի Խաւարայի խնդրոյն : Սարսնիայի կառավարութիւնը խնդրէս որ բրած պաշտօնական յայտարարութիւններէն յայտնի կը տեսնուին, Թաւրանայի ու Ռոմանիայի ժողովրդաց կամքին նայելով այն երկրները պիտի գրաւէ առանց միտ դնելու Լեւոնի ու Զոռմի կառավարութեանց ընդդիմութեան : Լեւոնի կառավարութիւնը աչք պիտի դրոյ՞ ասոր : չոյսացողքու Ռոմանի կը վախճուի որ Սարսնիայի ու Լեւոնի մէջ յարաբերութեանց դադարում ըլլայ, եւ թէ որ երկու կողմանէ դրու գրաւութիւնը շանայնէ՞ պատերազմ ալ ծագի :

Իսկ Զոռմի կառավարութիւնը՝ Սարսնիայի հետ պատերազմ բանալու չտի սուր եւ թեքանթ շունկնալով՝ բանագրանաց շանթեր պիտի արձակէ անոր դէմ : Երբէն բանագրանքէն առաջ սովորական եղած երկու աղգարարութիւնները իրար կը լեցան Սարսնիայի կառավարութեան, բայց աղգեցութիւն մը չորին : Տեսնենք թէ բանագրանքն ինչ աղգեցութիւն պիտի ընէ : Արեւի թէ Գաղղիոյ կառավարութիւնն՝ այս գաղթականութեան առաջըն առնելու համար՝ խրատուներէ Սարսնիայի կառավարութեան որ առ այժմ Ռոմանիայի գաւառները չգրաւէ մինչեւ որ գետնախոտութեանց միջոցաւ դործը կարգի մը գրվի եւ Զոռմի կառավարութեան կողմանէ ղեկուս մը ձեռք բերվի : Բայց Զոռմ ամենեւին միտք չունի ղեկուս ընելու :

Սարսնիայի ու Թաւրանի եկած վերջին հեռագրական լուրերը կը ծանուցանեն թէ Սարսնիայի կառավարութիւնը Սիւնի Խաւարայի ժողովրդացուէ արիւնքները հրատարակելէ ետեւ՝ յիշեալ երկրները գրաւել է՝ Արեւի Խաւարայի թաղաւորին սահմանադրական կառավարութիւնն անոնց մէջ հաստատելու համար : Գաղղիոյ կառավարութիւնն ալ այս տեսնելով՝ ղեկուսական միջոցներ ձեռք առելէ Սափայի երկիրը գրաւելու եւ Գաղղիոյ տէրութեան խառնելու համար :

Եւս հեռագրական լուրերը դեռ պաշտօնական կերպով հաստատուած չեն : Արեւի կողմանէ լուր կուտան թէ Գաղղիոյ ու Սարսնիայի կառավարութիւնները մէջերին դաշնադրութիւն մը ընելով՝ Սարսնիա հաճութիւն կուտայ Սափայի եւ Գաղղիոյ կոմսութեան երկիրները Գաղղիոյ տալու : Սափայի յիշեալ երկրներուն քաղաքական ժողովները քուէ տալու պիտի կոչվին, եւ Գաղղիոյ ու Սարսնիայի կառավարութիւններն ալ իրարու հետ ըրած այս իրկրական կարգադրութիւնը միւս տէրութեանց պիտի խնայեն պատճառներովն հանգերն :

Գաղղիա երեք գաւառի պիտի բաժնէ այս նոր սահմանք երկրները : Սափայի երկիրը՝ որուն մէջ 600,000 չափ բնակիչ կայ, երկու գաւառի պիտի բաժնուի : Գաղղիոյ կոմսութիւնն ալ՝ որուն մէջ 250,000 չափ բնակիչ կայ՝ դատ գաւառ մը պիտի ըլլայ :

Ենդրեան Սիւնի-Բաւիլ լրագիրը կըսէ թէ Լեւոնի ամենեւին ընդ-

դիմութեան մը չպիտի ընէ Սափայի եւ Գաղղիոյ Գաղղիոյ հետ խառնելուն, եւ կը պատմէ թէ Արեւիայի անդրապատի Լորա Լոթիւս Լեւոնի արտաքին դրածոց պաշտօնայ թէքապէր կոմսին հարցուցեր է թէ Լեւոնի Գաղղիոյ հետ խառնելուն : Թէպէտ կոմսն ալ պատասխան տուեր է թէ « Եթէ աչքով՝ որով Ենդրեան նկատուի Լոթիւսի տիպի Սարսնիայի հետ խառնելուն » :

Զոռմի կառավարութեան արտաքին գործոց պաշտօնայ Ենդրեան կարգիւնալով Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնայ Ս. Թաւրանի վերջին ծանուցադրոյն պատասխան մը գրած է, որուն մէջ կը ջանայ հաստատելու թէ Ռոմանիայի դաւաճներուն Պապին դուրս քաշելուն պատճառը պատկան կառավարութեանն է գործ ըլլանքն չէ, եւ ասոր աղաղոյց կը համարի պատկան միւս գաւառներուն չափաւորելու : Արեւի պէս ըսել կուզէ թէ Սարսնիայի կառավարութիւնը աղաւթաւորուցից է Ռոմանիայի գաւառները, ուստի կը պահանջէ որ ինչպէս յիշեալ գաւառները օտար իշխանութեան մը թելադրութեամբ պատկան կառավարութեանն ղեկուս քաշելու են, նոյնպէս օտար իշխանութեան մը ղորութեամբ ղարդին ու նորէն Պապին իշխանութեանը ներքեւ դրվին :

« Զեմ ուղիք այս նամակս վերջապէս, կըսէ, առանց վերջին գիտողութիւն մը առաջարկելու ձեռք՝ այն կարծեաց վրայ որ անհար կը համարի Ռոմանիայի գաւառները Ս. Զոր օրինաւոր իշխանութեանը ներքեւ դարձուելու առանց օտարի միջամտութեան, կամ զոռմի հնազանդ պահել առանց օտար գործեր հան պահելու, որ անհար եւ զրուէն չեղելով բան է կրտի : Բայց, թէ որ ստույգ է, եւ ասոր վրայ երկբայի անհար է, որ Ռոմանիայի չորս գաւառներուն աղաւթաւորութիւնը դուրսէն օգնութիւն առնող եւ առնել մեծ օգնութիւններ յուսացող կողմնակցութեան մը ձեռք եղաւ եւ կը շարունակէ, եւ չեմ տեսնել ինչ անպատեհութիւն կըրնայ ըլլալ թէ որ օտարին ամբարիշտ ձեռնադրութեամբ կըրնայ աղաւթաւորութիւն մը դուրսէն եկած օրինաւոր օգնութիւններով զարդի : Մանաւանդ թէ, կրնայ ըսիլ որ հոռմիական աղգերուն կողմանէ իրենց հասարակաց Զորը ընդհանուր քրիստոնէութեան վերաբերեալ շահ մը համար տրված օգնութիւնները դուրսէն եկած օգնութիւններ են : »

Զինաստանի տէրութեան դէմ Գաղղիոյ ու Ենդրեան ըրած պատերազմի որոշումը այս օրերս չափաւորվի է կրտի : Յիշեալ երկու մեծ տէրութիւնները վերջապէս խորհրդակցելով որոշում ընել են, որ իրկրված ղեկուսական գործութիւնները մէկին ի մէկ պատերազմական դործողութիւններու ձեռք չգործեն : այլ առաջ խաղաղական ճամբով աշխատել թիկնալին դաշնադրութիւնը Զինաստանի կայսեր վաւերացնել տալու, եւ երբոր չափաւոր, այն ժամանակը պատերազմական միջոցներու ձեռք դարձնել :

Արեւի որ Գաղղիոյ ու Ենդրեան տէրութիւններն՝ աւելի մեծ ուշադրութեամբ երկու աղգաց ալ շահը քննելով, որոշել են հետ կըրտին չափը դուրսնալ այս պատերազմին՝ որուն երբ

վերջանալին ու որչափ ծախք պատճառելը նախատեսութեան ներքեւ չկրնար լինալ :

Արեւի պաշտօնական լուրերը լուր կուտայ թէ Գաղղիա Սարսնիա Խաւարայի սեպուհի որ անցեալ տարուան Խաւարայի պատերազմին ժամանակը ղեկուսական ժառանգարութեան վերադառնալով ըրած էր, շատ ստակ գործած ըլլալու կամակամ ղեկուսական ասեանի մը մէջ դատվելու յանցանքը խաւաւորներ է, եւ հրապարակաւ պատժվելու նախադրեցին աղաւթու համար բանալին մէջ ինքզինք սպաննել :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ենդրեան չորեքշաբթի օրը արքունի փողերանոցին մէջ 9 միլիոն դուրու չէ թղթադրամ այրեցաւ հրապարակաւ :

Եւրոպիայի հիմա այրած թղթադրամի գումարը կընէ 418,898,950 դուրու :

Սարսնիայի Դաւաճ լրագրին մէջ հետեւեալ յօդուածը կը կարդալ որուն մէջ պարունակալ պաշտօնական տեղեկութիւնները մեր արդոյ ընթերցողաց ուշադրութեան արժանի են :

« Զարկ կը համարենք՝ գոնէ պարտած սուս համարները ցրելու համար՝ հասարակութիւնը անձանթ չթողուլ թղթադրամի մնացորդները վերցնելու դործողութեան վեճակին, որուն համար թղթադրամով վճարված ընդհանուր տուրք մը կը հաւաքվի :

Թղթադրամները բոլորովին շրջաբերութեան քաշվելու ժամանակին վերայ օր կամ խօսքի լսողքի լսելով, այսօր Ենդրեան կրնայ իմացնել, որ այս կարեւոր դործին լինալուն համար կայսերական կառավարութեան որոշած պայմանաժամը խիստ քիչ օր պիտի անցնի, եւ ասոր համար ալ հասարակութեան վստահութիւնը չկրնար խախտիլ, եւ ոչ ըստակներուն վրայ եղած շահավաճառութիւնը որ այնչափ երկար ժամանակ մեր վաճառանոցը նկզեց եւ տէրութեան վրայ կը իրեն շահու նիւթ ըրաւ՝ ժամանակ կուենայ վերստին դործ տեսնելու :

Յայտնի է որ մայրաքաղաքի բոլոր բնակչաց մասնակցութեամբ վճարված տուրքը երկու կարգի բաժնուած է : Մէկը խանութներ, խանութներուն վաճառատուներուն եւ ուրիշ որ եւ իցէ առուաւոր մը կամ արհեստ մը գործըմած տեղերուն վրայ է, միւսն ալ միայն բնակիչութեան տուներուն վրայ է :

Երբ, մայրաքաղաքի ամեն թաղերուն մէջ տուրքին հաւաքումը արդէն քանի օրէ ի վեր սկսած է եւ կատարեալ կանոնաւորութեամբ կը շարունակէ : Արեւի յիշեալ երկու կարգ անշարժ քաղաքացիաց առաջնները քան եւ ութ մասի բաժնուցան, որոց ամեն մէկը գաւառի թաղեր կը պարունակեն, եւ Ա. Պօլիսը, Ղալաթիան ու Պէյօղլուն կը բաժնեն : Եւս ամեն մէկ մասերուն մէջ յատուկ դործականքներ խրկվեցան՝ արդէն հրատարակված պաշտօնական կարգադրութեան համեմատ :

Եւս անշարժ ստացուածք արձանագրութիւնն իրկնց կըրտ տեղերը կատարվեցաւ : Յետոյ պէտք եղած անդորրադրները պատրաստվելով բաժնեվեցան :

Տուրքին այս կարեւոր մասն ղրկվէ կէսն արդէն վճարվեցաւ, եւ կայսերական կառավարութիւնն այս պարագայի մէջ խորին գոհունակութիւն մը զգաց տեսնելով այն փոքրն ու համարութիւնը որ արդէն Ա. Պօլիսը բնակիչները ցոյց տուին իրեն՝ առանց աղգի եւ կրօնի խռովութեան : Տուրքին այս կարգէն հաւաքվելը թղթադրամներուն մնացորդն ալ քիչ օրէն կը ժողովվի ու կը ջնջվի :

Իսկ բնակիչութեան տուներուն վաւերելը տուրքին գաղով, հարկ եղաւ յիշեալ անշարժ ստացուածքները յիշու եւ ութ շրջանակի բաժնել : եւ որովհետեւ տուրքը վարձու (բիրայի) վրայ հիմնաւ է, վարձերուն արժողութիւնը ամեն մէկ աղգաց թաղական իշխաններուն կամ ղրկաւորներուն ձեռքը եղաւ : Երբէն քառասուն շրջանակի մէջ տուանները բաժնուած են, եւ վճարումը կը կատարվի նոյն ճշդութեամբ եւ նոյն համարական փութով որ վերը յիշվեցաւ :

Ռոմանի այս տուրքին համար սահմանված յանձնաժողովը կրմացնէ մեղ թէ իր գործը քիչ օրէն եւ թղթադրամից բարձմանը համար հասարակութեան մէջ համբաւված պայմանաժամի յաղաղութեան շատ առաջ պիտի լինայ :

Յայտնի է, եւ արդէն ամեն մարդ զգալ սկսած է որ մանր ծախքերու եւ տուրքի սովորական տուրքաւորութեանց գիւրութիւնն առող այս կատարակաւոր արժէքներուն (քանից որ տանից թղթադրամներուն) մէկէն ի մէկ վերնալը կրնայ քիչ մը ժամանակ նկուրթին պատճառել մինչեւ որ մնաղեայ գրամից շրջաբերութիւնը բոլորովին վերահաստատվի մայրաքաղաքի մէջ : Ինչոյ առանկա հոռմիան համար նախատեսութիւն եղած է եւ կայսերական կառավարութեան ըրած հաստատ որոշման գործադրութիւնը արդիւնք չափ կարեւորութիւն չունի : Երբէն ծանուցած ենք թէ կայսերական կառավարութիւնը պէտք եղած կարգադրութիւններն ըրած է, որպէս զն հին հինգեցորդները օսիլ դրամից իրական արժէքն ունեցած սարքերութիւններուն պատճառաւ գրամաշահի (աճիօ) նիւթ չըլլան : Ըսել է որ կայսերական կառավարութիւնը մնաղեայ դրամից նուազութեան ծագելը միակ անպատեհութեան առաջն տուած է : եւ հասարակութիւնն ալ պէտք է ապահով ըլլայ որ ոչ քանի մը օրուան նկուրթեան նկատուելը եւ ոչ ուրիշ որ եւ իցէ պատճառ մը Բ. Պարսն ուշադրութիւնը չպիտի դարձունեն գրամական եւ դանձային բարեկարգութեան խնդրէն, եւ իր ըրած ու պաշտօնական կերպով յայտնած որոշումներուն գործադրութեանը արդեւ չպիտի կրնան ըլլալ :

Սարսնիական հրամանաւ Գանիայի նախորդ կուսակալ Զամի փաշան Տէրութեան բարձրագոյն տեսնին անդամ անուանեցաւ :

ԱՋԳԱՅԻՆ

Ս. Փրկիչ աղգային հիւանդանոցին բարեկարգութեանը համար ընտրված յանձնաժողովը մեծ փութով իր պաշտօնը կատարելու կ'ընդլայնէ շարաթը քանի մը անգամ հիւանդանոցը երթալով եւ ամեն բանական անհրաժեշտ աչք անցունելով ու քննելով : Արեւի լրագրին որ քանի մը օրէն իր տեղեկագիրը կուտայ Ար-

62